

Verslag bijeenkomst Fries Scheepvaartmuseum

Sneek, 4 november 2008

Aanwezig: Meindert Seffinga, Marco Streefkerk, Jeroen van der Vliet (verslag)

Inleiding

Ter informatie is het Beleidsplan en Collectieplan van het Fries Scheepvaartmuseum toegezonden. Een Informatieplan heeft het Fries Scheepvaartmuseum niet. Wat in zo'n plan zou thuis horen is in 2004 en 2005 al uitgevoerd. Als vrijwel 100% van de collectie is geregistreerd, beschreven en gedigitaliseerd is, is het "mosterd na de maaltijd om dan nog een informatieplan te schrijven". Voor toekomstige digitale presentaties hoeft zo'n digitaliseringsplan niet opgesteld te worden. Naar subsidiënten toe is wel bekend dat het museum al vrij ver is en wordt een informatieplan dus ook niet als een vereiste gezien.

Het laatste digitaliseringsproject is in 2004-2005 afgerond, daarbij is de gehele collectie gedigitaliseerd en vervolgens op internet gepubliceerd. Het Fries Scheepvaartmuseum was al een van de eersten met een volledige collectieregistratie op internet (1998). De collectie is aanvankelijk in Q&A ingevoerd en tegenwoordig wordt daar Adlib voor gebruikt. De museumcollectie is tevens integraal ontsloten via Maritiem Digitaal.

Doordat het Fries Scheepvaartmuseum heel ver in het digitaliseren van de collectie is, en dat ook bekend is, is het ook een vraagbaak voor anderen geworden, waaronder menig klein museum uit Friesland. Het Fries Scheepvaartmuseum is op de hoogte van wat DEN doet, o.a. via de nieuwsbrief. Ook van DE BASIS is kennis genomen, via de wiki bijvoorbeeld, die legt allerlei begrippen ook goed uit. Het wordt als een nadeel ervaren dat de wiki inmiddels gesloten is.

Vervaardiging

De grootscheepse digitalisering is in 2004-2005 door Pictura Imaginis uitgevoerd. Medewerkers van Pictura hebben op twee plekken in het museum een werkplek ingericht om alle voorwerpen digitaal vast te leggen. Dankzij de inventarisatie kon dit al goed worden voorbereid zodat bepaalde materiaalsoorten en afwijkende formaten achter elkaar konden worden gefotografeerd, dit scheelde in het aanpassen van de fotostudio en apparatuur. Met Pictura waren de kwaliteitseisen vooraf vastgesteld. Deze komen overeen met wat er nu in DE BASIS wordt voorgesteld. Alles is op 300 dpi 1:1 gedigitaliseerd, ongeacht het formaat van het object. Achteraf is ook een kwaliteitscontrole uitgevoerd. De beeldcollectie van het museum wordt via Pictura op het web gepresenteerd. Daarbij kan worden ingezoomd op detailniveau. Totaal betreft

de collectie 22.000 objecten en 33.000 foto's. De beeldcollectie op internet is door het publiek per e-mail van aanvullend commentaar voorzien. Dat heeft veel nieuwe informatie over de collectie opgeleverd, ook over objecten die in het depot staan. De collectie is in Adlib vastgelegd. Het inventarisnummer is tevens het objectnummer, records worden nooit gewist, maar er is altijd doorgenummerd.

De bibliotheek van het museum is ontsloten. De archieven zijn geïnventariseerd. Er blijkt overigens maar weinig vraag te zijn naar het digitaliseren van de archiefstukken zelf. De kopieën van masters én afgeleiden liggen in het museum, bij de directeur op zolder en bij Pictura in Heiloo. Pictura host ook Topview, een programma waarmee kan worden ingezoomd op afbeeldingen; hiervoor zijn aparte afgeleiden gemaakt. Voor een publicatie waarbij hoge resolutie-afbeeldingen nodig zijn moet men nog wel contact opnemen met het museum, hoewel dit ook geautomatiseerd zou kunnen maar het is qua gebruiksrechten nog niet waterdicht.

Het Fries Scheepvaartmuseum is vanaf het begin lid van de coördinatiegroep van Maritiem Digitaal. Aangezien verschillende maritieme musea aan Maritiem Digitaal werken én meebeslissen is het er niet eenvoudiger op geworden om op alle terreinen uniformiteit te bereiken. Het Fries Scheepvaartmuseum zou graag in Maritiem Digitaal meer willen zien dan alleen de basisregistratie, maar dit kan niet omdat de andere deelnemers nog niet zo ver zijn. Daarom wordt op de eigen website de collectie in meer uitgebreide vorm gepresenteerd. Het museum gaat ook meewerken aan het Geheugen van Nederland. Technieken als harvesting en ontsluiting door toepassing van Aquabrowser worden als interessante ontwikkelingen erkend, maar over toepassing ervan zijn nog geen besluiten genomen. Binnen Friesland werken diverse instellingen met allerlei verschillende softwarepakketten voor registratie en presentatie. Er wordt wel gesproken over samenwerken op provinciaal niveau. Het museum is zelf te klein om daar het voortouw in te nemen. Veel willen wel, maar schrikken af van de hoeveelheid werk die er bij komt kijken.

Dat door zoveel digitalisering het bezoek aan website of het museum zou terugnemen is onjuist gebleken. Het heeft echter andere vragen gegenereerd. Er komen nu vooral meer geïnformeerde vragen binnen naar bepaalde objecten, ook over objecten die deel uitmaken van de depotcollectie. Het vergt minder werk om die vragen te beantwoorden en levert vaak ook nieuwe inzichten op. Door de nieuwe zoekmachine op de website is de bezoeker ook veel langer actief (1,5 uur vanuit Amerika is niet ongewoon) waarbij heel veel museumobjecten worden bekeken. Daardoor trekt de website jaarlijks meer bezoekers, maar stijgt vooral het aantal digitale

(herhalings)bezoeken onevenredig snel. Het aantal digitale bezoekers gaat ongeveer gelijk op met het aantal fysieke bezoekers.

Aan tekstdigitalisering en geo-informatie doet het Fries Scheepvaartmuseum niet. De in omvang beperkte AV-materiaal is overgedragen aan het Fries Filmarchief. Anderzijds heeft het museum een groot aantal archieven geacquireerd, vooral door het verdwijnen van allerlei Friese scheepsbouwers. Aangezien deze beide materiaalsoorten toch een andere manier van conservering met zich meebrengen, wordt onderzocht of dit materiaal naar lokale of provinciale archiefbewaarplaatsen kan worden overgebracht.

Toekomstplannen

Veel musea laten alleen de highlights uit hun collectie online zien, waaraan ze volgens het museum zich "geen buil kunnen vallen". Het museum heeft er voor gekozen om toch dat risico te lopen door alles te tonen. Het vereist wel meer werk, ook om het te beheren. Er wordt niet veel publiciteit aan gegeven dat de collectie geheel digitaal is, omdat het financieel niet meer waarde oplevert. Er kunnen nog nieuwe dingen mee worden gedaan, maar als het niet meer dan een leuke gadget is, heeft het als klein museum geen zin om daar in te investeren. De prioriteiten liggen in het museum inmiddels elders, vooral in fysieke zin. Er staat een ingrijpende verbouwing voor de deur en er is een rem op de acquisitie van nieuwe objecten afgekondigd. Nu er niet veel nieuwe aanwinsten meer zijn, kan het digitaliseringswerk ook makkelijker weer zelf ter hand worden genomen, met een eigen digitale camera of door tijdelijk een kleine studio in te richten.

Duurzaamheid

De kennis over de collectie is bij vier mensen belegd in de vorm van een protocol. De leesbaarheid van de media (die staan ook op de harde schijf) is voor iedereen een zorg, maar de fileservers worden om de 2-3 jaar vervangen en daarmee ook de informatie gemigreerd. Verder worden de ontwikkelingen gevolgd zowel wat de media betreft. De mogelijkheden om cd's of dvd's te branden wordt steeds goedkoper, maar de kwaliteit niet beter. Voor beeldbewerking maakt het museum gebruik van Irfanview.